

Drieteenpaard

Hipparion sp.

Taxonomie

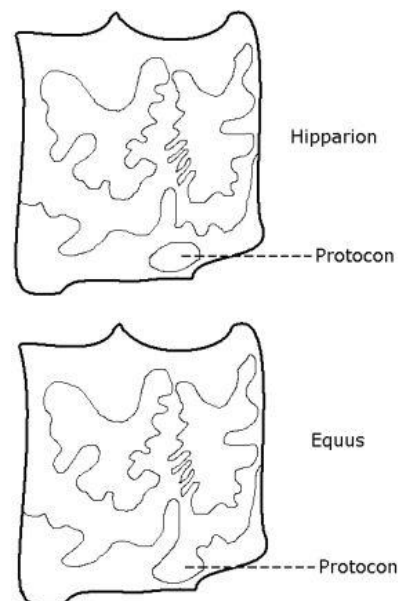
Klasse: Mammalia (zoogdieren)
Orde: Perissodactyla (onevenhoevigen)
Familie: Equidae
Geslacht: *Hipparion*
Soort: *Hipparion* sp.

Karakterisering

Met *Hipparion* is de eerste stap gemaakt richting de moderne paarden. Door uit de moerasbossen te komen en op de vlakke te gaan leven onderging het bouwplan van het paard een aantal drastische veranderingen. In plaats van op drie tenen voor meer grip op losse bodem ging het drieteenpaard alleen nog op zijn middelste vinger lopen. Deze werd langer, waardoor het hoger op zijn benen stond. Dit zorgde ervoor dat *Hipparion* sneller kon lopen, wat op de vlakke belangrijk was omdat er geen schuilplaatsen waren. Om aan roofdieren te ontkomen moest het paard snel kunnen zijn. Hoewel de wendbaarheid afnam door het lopen op een enkele teen, was dit geen probleem omdat dit op de vlakke niet van groot belang was.

Beschrijving uiterlijk

Hipparion was met een schofthoogte van maximaal 1,40 meter een paardje van bescheiden afmeting. De kiezen werden ook hoogkroniger dan bij zijn voorouders. Het taaie gras van de vlakke was door de aanwezige silicaten moeilijk te vermalen. Om de slijtage tegen te gaan werden de kiezen hoger. Door de grotere plooiing van het email op de kiezen ontstond er een groter maaloppervlak. De kiezen van *Hipparion* lijken al veel op de kiezen van moderne paarden. Het enige wat hun kiezen nog onderscheidt is een klein 'eilandje', het zogenaamde Protocon, (zie figuur) dat bij *Hipparion* nog los staat van de rest terwijl het bij moderne paarden vergroeid is.

Leefwijze

Waarschijnlijk leefde het drieteenpaard in kuddes op de vlakten. Terwijl de voorouders nog bosbewoners waren (vandaar de drie tenen, voor meer grip op de bosbodem), ging *Hipparion* de vlakke op om te grazen. Met hun slanke poten konden ze snel vooruit komen. Dit was vooral praktisch om te vluchten voor roofdieren. Dit heeft er waarschijnlijk ook voor gezorgd dat ze uiteindelijk zeer succesvol zijn geweest in hun verspreiding over de aarde.

Geografische verspreiding

Paarden, en dus ook het drieteenpaard, komen oorspronkelijk uit Amerika. Hier evolueerden alle paardachtigen, waarna ze de rest van de wereld over trokken. Tijdens het Laat-Mioceen is *Hipparion* waarschijnlijk via de landbrug in de Beringstraat van Amerika naar Europa gekomen. Vanuit Europa is daarna de tocht naar Azië en Afrika gemaakt.

Leefperiode

Tijdens het Midden-Mioceen (16 tot 12 miljoen jaar geleden) is het drieteenpaard ontstaan. Uiteindelijk is het dier tijdens het Midden-Pleistoceen (850.000 tot 150.000 jaar geleden) uitgestorven. Dit betekent dat het dier ruim 15 miljoen jaar over de aarde heeft gelopen. In de tussentijd waren er ook andere paardensoorten ontstaan, maar blijkbaar was *Hipparion* succesvol genoeg om naast deze dieren te overleven.

Evolutie

De directe voorouder van *Hipparion* is *Merychippus*, een paardachtig dier dat vooral qua formaat afweek van het drieteenpaard. *Merychippus*, die zo'n 17 miljoen jaar geleden ontstond, was ongeveer 1 meter hoog. Tijdens galop raakten de extra tenen van dit dier de grond nog. De voorouder van *Merychippus* was *Mesohippus*, die ongeveer 32 miljoen jaar geleden leefde. Dit paardachtige dier was nog iets kleiner en maakte meer gebruik van de extra twee tenen aan de benen.

Uiteindelijk is het drieteenpaard tijdens het Pleistoceen uitgestorven, waarbij zijn plaats werd overgenomen door de modernere *Equus*, de vorm van paarden die we tegenwoordig ook nog kennen en groter zijn dan *Hipparion*.

Vindplaatsen in Nederland

De eerste kies van het drieteenpaard die bekend werd is in een kleine zandwinning in Langenboom (Noord-Brabant) gevonden door een medewerker van het zandwinningsbedrijf. Verder zijn er in Nederland weinig meldingen van vondsten van dit bijzondere dier. Deze kiesen worden soms ook gevonden langs de Maasvlakte.

Bronnen

Literatuur

- Mol, D. De vondst van de maand: het drietenige paard uit Nederlandse bodem. *Cranium*, jrg. 9, no. 1, pag. 41, februari 1992
- Grzimek, Het leven der dieren. Hoofdstuk Paarden.